

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

DÜNDAR – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 26972/95)

KARAR

STRAZBURG

20 Eylül 2005

Bu karar, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Üzerinde şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

Dünder – Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), *Başkan J.-P COSTA*

Yargıçlar A. B. BAKA,

R. TÜRMEK,

K. JUNGWIERT,

M. UGREKHELIDZE,

A. MULARONI,

E. FURA-SANDSTRÖM ve

Bölüm Sekreteri S. DOLLE'nin katılımı ile 30 Ağustos 2005 tarihinde kapalı oturumda toplanmış ve anılan tarihte izleyen kararı vermiştir:

USUL

1.Dava, Zübeyir Dünder (“başvuran”) isimli Türk vatandaşı tarafından, 3 Mart 1995 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) eski 25. maddesine dayanılarak Avrupa İnsan Hakları Komisyonu’na (“Komisyon”) Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yapılan başvurudan (no. 26972/95) kaynaklanmaktadır.

2.Başvuran, Londra’da çalışan Dr. Anke Stock tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti (“Hükümet”), AİHM’deki yargılamalar için herhangi bir Ajan tayin etmemiştir.

3.Başvuran, oğlunun Devlet görevlileri tarafından kanunsuzca öldürüldüğünü ve soruşturma makamlarının, öldürme olayını çevreleyen koşullara yönelik etkili bir soruşturma yapmadığını iddia etmiştir. AİHS’nin 2., 3., 6., 13. ve 14. maddelerine atıfta bulunmuştur.

4. Başvuru, 1 Kasım 1998 tarihinde, AİHS’nin 1 no’lu Protokol’ü yürürlüğe girdiğinde, AİHM’ye gönderilmiştir (11 no’lu Protokol, madde 5 § 2).

5. Başvuru, AİHM’nin Birinci Dairesi’ne tevzi edilmiştir (Mahkeme İç Tüzüğü, 52 § 1. madde). Bu Daire içinde davaya bakacak olan Bölüm, (AİHS’nin 27 § 1. maddesi), 26 § 1. madde ile öngörüldüğü üzere oluşturulmuştur.

6. 24 Ağustos 1999 tarihli bir kararla, AİHM, başvuruyu kısmen kabuledilebilir bulmuştur.

7. Başvuran, esaslara ilişkin görüşlerini sunmuştur; ancak Hükümet sunmamıştır. (59 § 1. madde)

8.1 Kasım 2004 tarihinde, AİHM, Dairelerinin kompozisyonunu değiştirmiştir (25 § 1. madde). Söz konusu dava, yeni oluşturulmuş İkinci Daire’ye teviz edilmiştir (52 § 1. madde).

OLAYLAR

I.DAVA ŞARTLARI

9.Başvuran, Kürt kökenli bir Türk vatandaşıdır, 1940 doğumludur ve Türkiye’nin güneydoğusunda Cizre ilçesinde ikamet etmektedir.

A.Giriş

10.Başvuranın oğlu Mesut Dünder’ın ölümüne ilişkin olaylar üzerinde taraflar arasında ihtilaf bulunmaktadır.

11.Başvuran tarafından sunulduğu şekliyle olaylar Bölüm B’de anlatılmıştır (bkz. 12-23 arası paragraflar). Hükümet’in olaylara ilişkin görüşleri Bölüm C’de anlatılmıştır (bkz. 24-35 arası paragraflar). Hükümet’in sunduğu yazılı kanıtlar ise Bölüm D’de özetlenmiştir (bkz. 36-57 arası paragraflar).

B.Başvuranın olaylara ilişkin görüşleri

12.Başvuranın oğlu Mesut Dünder 1972 doğumludur. Mesut Dünder çocukken menenjit geçirmiştir. Başvuran, oğlunu tedavi ettirememiş ve oğlu zihinsel engelli olmuştur.

13.Mesut Dünder, Kürt halk müziği, şiiri ve renklerine her zaman ilgi duymuş ve birçok kez “Kürt ulusal bayramlarında”, sarı, kırmızı ve yeşil olan Kürt renklerini taşıyarak gösteri gruplarının ön saflarında yürümüştür.

14.Mesut Dünder’ın bu faaliyetleri, kendisini takibe alan ve kimi zamanlarda evde ailesine baskın yapan polislerin dikkatini çekmiştir. Mesut Dünder üç defa gözaltına alınmış ve her seferinde, polis tarafından dövülmüş ve işkence görmüştür.

15.Yaklaşık olarak Temmuz 1992’de, Cizre Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı polis memurları, başvuranın evine baskın yapmış ve başvurana, Mesut Dünder’ı Elazığ Akıl Hastanesi’ne götürmek için geldiklerini söylemişlerdir. Başvuranı ve Mesut Dünder’ı alarak Emniyet Müdürlüğü’ne götürmüşlerdir. Mesut Dünder, hastanede öldürüleceğini düşünerek korkmuş ve camdan atlayarak hastaneden kaçmıştır.

16. Bundan sonra, polisler üç gün boyunca başvuranı Cizre ilçe merkezine ve civar köylere götürmüşler; bu süre zarfında Mesut Dünder’ı aramış ancak bulamamışlardır. Polisler, başvuranı dövmüş, ve eğer oğlunu bulup polislere teslim etmezse kendisini öldürmekle tehdit etmişlerdir. Başvuran, ancak oğlunu gördüğünde bizzat getireceğine dair söz verdikten sonra, üçüncü günün sonunda serbest bırakılmıştır.

17. Mesut Dünder, polisten korktuğu için eve dönmemiştir. Arkadaşlarıyla kalmış ve annesiyle konuşmak için, başvuranın evine her gün telefon etmiştir. Polis, sıklıkla başvuranın evine gelmiş ve Mesut’un nerede olduğunu sormuştur.

18. Bir süre sonra Mesut Dünder telefon etmemeye başlamış ve polis başvuranın evine artık gelmemiştir. Dolayısıyla başvuran, polisin Mesut Dünder’ı yakaladığından şüphelenmiştir.

19. 6 Eylül 1992 tarihinde, Mesut Dünder boğulmuş olarak, Sulak Köyü civarında Şeyh Değirmenci su değirmeninin yanında bulunmuştur. Aynı gün erken saatlerde Cizre’deki bakkala yoğurt götüren, Sulak Köyü’nden olan dört kadınla ve başka bir şahısla yapılan röportaja ait rapor, 19 Kasım 1992 tarihinde Özgür Gündem Gazetesi’nde yayınlanmıştır. Bu röportaja göre, içlerinden birisinin polis olduğu tahmin edilen dört silahlı kişi, elleri arkadan bağlı halde iken Mesut Dünder’ı boğmuştur. Ölümünden sonra Mesut Dünder’ın boğulduğu yere gelen askerler, cesedin altında bir bubi tuzağı olabileceğini öne sürerek, cesedi bir zırhlı personel aracının arkasında sürüklemişlerdir.

20. Daha ileri bir tarihte, başvuranın ailesi, Mesut Dünder’ın cesedinin hastane morgunda olduğunu öğrenmiştir. Aileden bir kişi, hastaneye gitmiş ve ceset kendisine teslim edilmiştir. Mesut Dünder’ın göğüs kafesi, boğazı ve ensesi tamamen morluklarla kaplıydı. Yüzü ve gözleri çamurla dolmuştu ve ensesinde 34 noktada kırmızı noktalar ve yaralar vardı.

21.Polis, “Oğlunu kim öldürmüş olabilir? Kimden şüpheleniyorsun? Düşmanlarınız var mıydı?” diye sorarak başvuranın ifadesini almıştır. Daha sonra, Mesut Dünder’a ait eşyalar başvurana teslim edilmiştir.

22. Başvuran, Cumhuriyet Savcısı ile irtibata geçmiş ve oğluna ne olduğunu sormuştur. Cumhuriyet Savcısı, Mesut Dünder'ın boğulduğunu söylemiştir. Cumhuriyet Savcısı, başvuranın ifadesini almamıştır, başvurana yasal işlem başlatmak isteyip istemediğini sormamıştır.

23. 13 Eylül 1994 tarihinde, başvuran ve ailesi, Cizre Cumhuriyet Savcısı'na dilekçe yazarak soruşturma yapıp yapılmadığını ve ne safhaya geldiğini öğrenmek istemiştir. Cumhuriyet Savcısı, başvuran Mesut Dünder olayından bahsedene kadar dostane davranmıştır. Katip, başvurana davanın kapandığını söylemiştir. Başvuran, daha sonra soruşturmanın devam ettiğini öğrenmiştir.

C. Hükümet'in olaylara ilişkin görüşleri

24. Sulak Köyü muhtarı, 7 Eylül 1992 tarihinde Jandarma Komutanlığı'na gelerek, köyüne çıkan yolda bir ceset gördüğünü söylediğinde yetkililer cinayetten haberdar olmuşlardır.

25. Muhtar, 18 Ekim 1992 tarihli ifadesinde, kendisi Jandarma'ya haber verdikten sonra, Cumhuriyet Savcısı ve birkaç jandarmanın olay yerine geldiğini belirtmiştir. Cumhuriyet Savcısı, orada bulunanları cesette bubi tuzağı olabileceğini söyleyerek uyarmış ve cesedin zırhlı bir araca iple bağlanarak kısa bir mesafe sürüklenmesine karar verilmiştir. Cesette bubi tuzağı olmadığı kesinleşince, Cumhuriyet Savcısı ve doktor, cesette *in situ* inceleme yapmıştır. Ceset, otomobille Cizre'ye götürülmüştür.

26. 8 Eylül 1992 tarihinde, Jandarma Komutanlığı, cesedin bulunduğu yeri gösteren bir kroki ile birlikte olay raporunu Cizre Cumhuriyet Savcılığı'na iletmiştir. Jandarma Komutanlığı, Cumhuriyet Savcılığı'na, maktulü boğan(lar)ın kimliğinin bilinmediğini bildirmişlerdir.

27. Cizre Cumhuriyet Savcılığı tarafından derhal cezai soruşturma başlatılmıştır. Cumhuriyet Savcısı, 10 Eylül 1992'de, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, kapsamlı bir soruşturma yapılmasını ve kendisini soruşturma hakkında düzenli olarak bilgilendirmesini talep etmiştir.

28. 7 Eylül 1992 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, başvuranın ifadesini almıştır. Başvuran, Cumhuriyet Savcısı'na oğlunun akıl sağlığının bozuk ve kendisinin kontrolü dışında olduğunu söylemiştir. Ayrıca, kimseden şikayetçi olmadığını belirtmiştir.

29. Cizre Jandarma Komutanlığı, 14 Kasım ve 14 Aralık 1992, 24 Şubat ve 30 Mayıs 1993 tarihlerinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı'na, soruşturmanın devam ettiğini ve herhangi bir gelişme olmadığı bilgisini vermiştir.

30. 7 Aralık 1993 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, kendisini her üç ayda bir bilgilendirmesini istemiştir. 31 Mayıs 1994 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, yasal zaman aşımı sınırının bitim tarihine kadar, soruşturmaya devam etmesini istemiştir.

31. Cizre Jandarma Komutanlığı, Cumhuriyet Savcısı'na düzenli olarak, soruşturmada herhangi bir gelişme olmadığı bilgisini vermiştir.

32. 19 Şubat 1996'da, Şırnak Valisi, Ankara Jandarma Komutanlığı'na, Mesut Dünder'in ölmeden önce gözaltına alındığı iddiasının asılsız olduğunu bildirmiştir. Vali, görüşlerine destek olarak, gözaltı kayıtlarının kopyalarını eklemiştir; bu kayıtlarda Mesut Dünder'in ismi bulunamamaktadır.

33. Cizre Cumhuriyet Savcısı, Adalet Bakanlığı'na, Savcılık tarafından başvurana hiçbir bilgi verilmediği iddiasının asılsız olduğunu bildirmiştir.

34. 11 Aralık 1989 tarihinde, Midyat Cumhuriyet Savcısı'nın Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'ne ilettiği iddianameye göre, T. M. isimli bir şahıs ve başvuranın ölmüş olan oğlu Mesut Dünder, dokuz yaşındaki bir çocuğa tecavüz etmiştir; bu Türk Ceza Kanunu'nun 414. maddesinin ihlalidir. Sonunda, Mesut Dünder 1 Aralık 1989'da yakalanmıştır.

35. Adli Tıp Kurumu'nun 25 Ekim 1991 tarihli, Mesut Dünder'in ciddi akıl rahatsızlığı olduğunu belirten raporu temelinde, birinci derece mahkemesi, Mesut Dünder'in yaptıklarından cezai olarak sorumlu tutulamayacağına karar vermiştir. 17 Aralık 1991 tarihinde, birinci derece mahkemesi, Mesut Dünder'in en az bir yıl bir akıl hastanesinde tutulması talimatını vermiştir. Karar, 27 Mayıs 1992 tarihinde kesinleşmiş ve 22 Haziran 1992 tarihinde cezaların infazı dairesine gönderilmiştir. Polislerin, Temmuz 1992'de başvuranın evine gelmesinin sebebi bu idi; yani Mesut Dünder'i Elazığ Akıl Hastalıkları Hastanesine götürmekti.

D. Hükümet tarafından sunulan yazılı kanıtlar

36. Aşağıdaki bilgiler Hükümet tarafından sunulan belgelerde yer almaktadır.

37. 11 Aralık 1989 tarihinde, Midyat Cumhuriyet Savcısı, Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'ne, Mesut Dünder'in 29 Kasım 1989 tarihinde dokuz yaşında bir erkek çocuğa tecavüz etmekle suçlandığı bir iddianame sunmuştur.

38. Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'nin talebi üzerine, Adli Tıp Kurumu 16 Ekim 1991 tarihinde Mesut Dünder'i muayene etmiştir. Adli Tıp Kurumu, 25 Kasım 1991 tarihinde düzenlenen raporunda, Mesut Dünder'in zihinsel engelli olduğu ve dolayısıyla cezai sorumluluk taşımadığı sonucuna varmıştır. Söz konusu rapor, Mesut Dünder'in bir akıl hastanesinde alıkoyulmasını tavsiye etmiştir.

39. 17 Aralık 1991 tarihinde, Midyat Ağır Ceza Mahkemesi, Mesut Dünder ve T. M. adında bir kişinin dokuz yaşındaki çocuğa tecavüz etmiş oldukları kararına varmıştır. Midyat Ağır Ceza Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu'nun raporunu göz önüne alarak, Mesut Dünder'in asgari bir yıl süre psikiyatrik tedavi göreceği bir akıl hastanesinde alıkoyulmasını hükmetmiştir. Bu karar, T. M. adındaki kişinin sunduğu temyiz başvurusunun Yargıtay tarafından reddedilmesinin üzerine, 27 Mayıs 1992 tarihinde kesinlik kazanmıştır.

40. 8 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı ve bir doktor, Cizre ilçesinden yaklaşık 7 km. uzaklıktaki Sulak Köyü'ne yakın bir mevkide, Mesut Dünder'in cesedinin üzerinde *in situ* inceleme yapmış ve bulgularını kaydetmişlerdir. Hazırladıkları rapora göre, altında bir bubi tuzağı bulunması ihtimaline karşı ceset bir halatla çekilmiştir. Güvenli olduğu kesinleştikten sonra ceset aranmış ve ceplerinden birinde sözde bir PKK bayrağı bulunmuştur.

41. Ölüm sebebi, doktor tarafından, boğazlanmadan kaynaklanan asfeksiyon olarak tespit edilmiştir. Ölüm sonrası vücut katılaşması ve morarma gerçekleşmiştir. Ölüm sebebinin tespit edilmesi üzerine, doktor tam otopsinin gerekli olmadığı kararına varmıştır. Cumhuriyet Savcısı defin izni çıkarmıştır.

42. Aynı zamanda, 7 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı başvuranı sorgulamıştır. Başvuran, Cumhuriyet Savcısı'na oğlunun akli dengesinin yerinde olmadığını ve kontrolünün dışına çıktığını söylemiştir. Başvuran, oğlunun öldürülmesine yönelik kimseye karşı hiçbir şikayette bulunmamıştır.

43. Cizre İlçe Jandarma Komutanlığı'nda görevli komutan yardımcısı tarafından 8 Eylül 1992 tarihinde hazırlanan ve Cizre Cumhuriyet Savcılığına iletilen bir rapora göre, Mesut Dünder'in başka bir yerde boğularak öldürüldüğü ve sonra cesedinin bulunduğu yere bırakıldığı belirlenmiştir.

44. 10 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'na cinayetin fail(ler)ini bulmaya yönelik "gizli ve uygun bir arama" yürütme talimatı vermiştir. Cumhuriyet Savcısı, aynı zamanda, araştırma hakkında düzenli olarak bilgilendirilmeyi talep etmiştir.

45. 14 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, başvuran ve oğlu Esvet Dünder'a Cumhuriyet Savcılığı'na gelmeleri için çağrıda bulunmuştur.

46. 13 Kasım 1992 tarihinde, üç jandarma tarafından düzenlenen rapora göre, "Mesut Dünder cinayetinin failleri askerler tarafından gizli ve uygun bir şekilde aranmış fakat bulunamamıştır. Fail(ler) bulundukları anda Cumhuriyet Savcılığı bilgilendirilecekti."

47. 19 Şubat 1993 ve 15 Şubat 1996 tarihleri arasında, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'na verdiği, yukarıda geçen, talimatlarını yinelemiş (44. paragraf) ve Jandarmadan yasal zamanaşımı sürecinin sona ereceği 7 Eylül 2007 tarihine kadar Cumhuriyet Savcılığı'nı üç ayda bir her türlü gelişmeden haberdar etmeyi sürdürmesini talep etmiştir.

48. Cizre Jandarma Komutanlığı'nda görevli jandarmalar, 29 Mayıs 1993, 18 Nisan ve 18 Mayıs 1994, 28 Mart, 3 Haziran ve 18 Haziran 1995 ve son olarak 19 Haziran 1995 tarihlerinde benzer raporlar hazırlamışlardır. Bu raporlar Cizre Cumhuriyet Savcısı'na iletilmiştir.

49. Jandarmalar tarafından 5 Ocak 1996 tarihinde hazırlanan bir rapora göre, Mesut Dünder'in, öldükten sonra cebine sözde PKK bayrağı bırakan, PKK üyeleri tarafından öldürüldüğü tespit edilmiştir.

50. 18 Şubat 1996 tarihinde, Jandarma, Cumhuriyet Savcısı'na, faillerin kimliğini bilen kimseyi bulamadıklarını bildirmiştir.

51. 18 Mart 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, başvuran ve iki akrabasına Cumhuriyet Savcılığı'na gelmeleri için çağrıda bulunmuştur.

52. 19 Mart 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Adalet Bakanlığı'nın Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (bundan sonra "Müdürlük" olarak

anılacaktır)'ne cinayet araştırmasının sürdüğünü ve Cumhuriyet Savcılığı'nın Jandarma tarafından her ay bilgilendirildiğini belirten bir yazı göndermiştir. Başvuran, oğlunun polis karakolunda gözaltına alındığı ve daha sonra kaçtığı veya dört köylü kadının dört silahlı adamı Mesut Dünder'ı boğarken gördüğü şeklindeki iddialarını Cumhuriyet Savcılığı'na bildirmemiştir. Dolayısıyla, Cumhuriyet Savcısı araştırmasında, bu iddiaları dikkate almamıştır. Ancak, o andan itibaren dikkate alacaktır.

53. 12 Nisan 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran, 7 Eylül 1992 tarihinde verdiği ifadenin (bkz. yukarıda 42. paragraf) içeriğinin doğruluğunu teyit etmiş ve ayrıca oğlunun, onu bir akıl hastanesine götürmek isteyen, polisler tarafından tutuklandığını belirtmiştir. Ancak, başvuranın oğlu polis karakolunun penceresinden kaçabilmiştir. Başvuran ve polis memurlarının onun için sürdürdükleri üç günlük arama başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Mesut Dünder o tarihten itibaren hiç geri dönmemiştir. Bir grup çocuk, başvurana Mesut Dünder'ı gördüklerini söylemiştir. Ayrıca, polis memurları evine gidip Mesut Dünder'ı aramışlardır. Oğlunun cesedinin bulunmasının ardından, başvurana, bir grup insan tarafından, Sulak Köyü'nden dört kadının oğlunu dört kişi tarafından dövülürken gördükleri söylenmiştir. Kadınlar bu dört adamın polis memuru olup olmadıklarını bilmemektedirler. Başvuranın, oğlunun öldürülmesinden polis memurlarının sorumlu olduğundan şüphelenmesinin nedeni, Mesut Dünder'ın polis karakolundan kaçışından sonra polis memurlarının onu bulmak için ısrarcı davranmaları ve defalarca evine gitmeleridir.

54. 17 ve 19 Nisan 1996 tarihlerinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Mesut Dünder'ın erkek kardeşleri Esvet ve Abdülaziz Dünder'ı sorgulamıştır. Her iki kardeş de babalarının verdiği ifadeyle benzer ifadeler vermiştir.

55. 19 Nisan 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, başvurana göre Mesut Dünder'ın boğularak öldürülmesine tanık olan dört kadını bulmasını istemiştir.

56. 20 Mayıs ve 26 Haziran 1996 tarihlerinde, Cizre Jandarma Komutanlığı'nda görev yapan komutan yardımcısı Cizre Cumhuriyet Savcısı'na, Sulak Köyü'nden kimsenin Mesut Dünder'ın boğularak öldürülmesine tanıklık etmemiş olduğunu bildirmiştir.

57. Sonrasında raporların Cizre Cumhuriyet Savcılığı'na iletildiği 1999 yılına kadar, Jandarma benzer raporlar düzenlemeye devam etmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

58. İlgili iç hukuk ve uygulama *Tepe – Türkiye* kararında (no. 27244/95, §§115-122, 9 Mayıs 2003) bulunmaktadır.

HUKUK

I. AİHM'NİN DELİLLERİ DEĞERLENDİRMESİ VE OLAYLARI TESPİTİ

A. Tarafların İddiaları

1. Başvuran

59. Başvuran, oğlunun Devlet görevlileri tarafından kasıtlı olarak öldürüldüğünü belirtmiştir. İddiasına destek olarak, başvuran, Hükümet'in, bir yandan Mesut Dünder'in gözetimine alınmadığını belirterek ve diğer yandan Mesut Dünder'i hastaneye götürme teşebbüslerinde polis memurlarının mahkeme emrini yerine getirdiklerini doğrulayarak, çelişkili beyanlar verdiğini öne sürmüştür.

60. Başvuran, ayrıca, oğlunun tutuklanmasından sonraki yeri ve durumu hakkında yetkililerin güvenilir ve bir temele dayanan herhangi bir açıklamada bulunamadıklarını öne sürmüştür.

2. Hükümet

61. Hükümet, başvuranın oğlunun polis karakolundan kaçışından sonra meydana gelen olayların tamamıyla meçhul olduğunu öne sürmüştür. Dolayısıyla, başvuranın, oğlunun gözetimindeyken öldürüldüğü yönündeki iddiası hiçbir temele dayanmamaktadır.

62. Hükümet, ayrıca, Mesut Dünder'in PKK'ya katılmış ve zihinsel özürlü olması nedeniyle PKK eylemleri hakkında bilgi verebileceğinden korkan PKK üyeleri tarafından öldürülmüş olabileceğinin göz ardı edilemeyeceğini ileri sürmüştür.

B. AİHM'nin olayları değerlendirmesi

63. AİHM, gözetiminde bulunan insanların hassas bir durumda olduklarını ve yetkililerin onları koruma yükümlülüğü taşıdıklarını yineler. AİHM, geçmişte, bir kişinin gözetimine alınırken sağlığı yerinde olup bu kişi serbest bırakıldığında yaralanmış olduğu durumlarda, Devlet'in bu yaraların nasıl oluştuğu konusunda mantıklı bir açıklama getirmekle yükümlü olduğu görüşüne varmıştır (bkz., diğerlerinin yanı sıra, *Selmouni – Fransa* [BD], no. 25803/94, § 87, AİHM 1999 – V). Yetkililerin, kişinin gözetiminde gördüğü muameleye ilişkin açıklama getirme yükümlülüğü, sözkonusu kişinin öldüğü durumlarda bilhassa zorlayıcı olur (*Salman – Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 99, AİHM 2000 – VII).

64. Sözkonusu davada, başvuranın oğlunun, onu akıl hastanesine götürmek isteyen polis memurları tarafından Temmuz 1992'de polis karakoluna götürüldüğü taraflarca kabul edilmektedir. Ancak, başvurana göre, oğlu bir pencereden kaçmıştır (bkz. yukarıda 15. paragraf).

65. AİHM, Mesut Dünder'in Eylül 1992'de öldürüldüğünü kaydeder (bkz. yukarıda 40. paragraf). Bu, Mesut Dünder'in polis karakolundan kaçışından yaklaşık iki ay sonradır ve bu süre boyunca Mesut Dünder serbesttir. Dolayısıyla, başvuranın oğlunun ölümüne açıklama getirmek, sorumlu Hükümet'in yükümlülüğü değildir. Sözkonusu davanın şartlarında, oğlunun Devlet görevlileri tarafından öldürüldüğü yönündeki iddiayı kanıtlama sorumluluğu başvurana aittir.

66. Başvuran, AİHM'ye oğlunun öldürülmesiyle ilgisi olan Devlet görevlilerini gösteren hiçbir kanıt sunmamıştır. Özellikle, oğlunun boğularak öldürülmesine şahit olduğunu iddia ettiği dört kadının kimliklerine yönelik hiçbir bilgi sunmamıştır.

67. Yukarıda anlatılanların ışığında, AİHM, başvuranın oğlunun ölümünü çevreleyen gerçek koşulların bir spekülasyon konusu olarak kaldığı sonucuna varmıştır. Buna göre, başvuranın oğlunun Devlet görevlileri tarafından veya Devlet görevlilerinin göz yumması ile öldürüldüğü sonucuna varmak için deliller yetersizdir.

68. AİHM, izleyen paragraflarda başvuranın şikayetlerini AİHS'nin çeşitli maddeleri uyarınca incelemeye geçecektir.

II. AİHS'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI

69. AİHS'nin 2. maddesi şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a. Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunması için;
- b. Usulüne uygun olarak yakalamak veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c. Ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Başvuranın oğlunun Devlet yetkilileri tarafından öldürülmesi

70. Başvuran, oğlunun, AİHS'nin 2. maddesinin ihlaline yol açacak şekilde güvenlik güçleri tarafından öldürülmüş olduğunu ileri sürmüştür.

71. Hükümet'e göre, Devlet yetkilileri, başvuranın oğlunun öldürülmesinden sorumlu tutulamaz.

72. AİHM, başvuranın oğlunun, Devlet yetkilileri tarafından ya da Devlet yetkililerinin suç ortaklığı yapması sonucu öldürüldüğünü tespit etmemiş olduğu sonucuna varmıştır (bkz. paragraf 67). Sonuç olarak, sözkonusu olayla ilgili AİHS'nin 2. maddesi ihlal edilmemiştir.

B. Soruşturmanın yetersiz olduğu iddiası

73. Başvuran, Devlet'in oğlunun öldürülmesine ilişkin yeterli ve etkin bir soruşturma başlatmaması hususunda AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmiş olduğunu ileri sürmüştür.

74. İddiasını desteklemek için, soruşturmada görülen aşağıdaki eksiklikleri vurgulamıştır:

- (a) yetkili makamların, başvuranın oğlunun akıl hastanesine kaldırılmasına ilişkin Mahkeme emrinin yerine getirilmesinden sorumlu olan ve başvuranın oğlunun kaçtığı sırada polis karakolunda görevlerini ifa etmekte olan polis memurlarını sorgulamamaları,
- (b) yetkili makamların, başvurandan ve aile mensuplarından, polis memurlarının başvuranın evine gittiği sırada ne olduğuna ilişkin bilgi almaya çalışmamaları,
- (c) yetkili makamların, olaya tanık olduğu iddia edilen şahısların ve potansiyel görgü tanıklarının yerlerini tespit etmemeleri ve ifadelerini almamaları, ve son olarak,
- (d) yetkili makamların, doktorların ve akıl hastanesinde görevlerini ifa etmekte olan hasta kabul personelinin ifadelerini almamaları.

75. Hükümet, yetkili makamlar tarafından, Mesut Dünder'in cesedinin bulunmasını müteakip gerekli işlemlerin başlatıldığını ve otopsi yapıldığını belirtmiştir. Cizre Cumhuriyet Savcısı, başvuranın, güvenlik güçlerinin, Mesut Dünder'in öldürülmesine dahil olduğuna ilişkin iddiaları ışığında yürütülen bir *ex officio* soruşturma başlatmıştır.

76. AİHM, Devlet'in, AİHS'nin 1. maddesi uyarınca "kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanıma" görevi ile birlikte AİHS'nin 2. maddesi uyarınca yaşama hakkının korunması yükümlülüğünün, kişilerin güç kullanımı sonucu öldürüldükleri durumlarda etkin bir resmi soruşturma açılmasını gerekli kıldığını hatırlatır (bkz. *mutatis mutandis*, *McCann ve Diğerleri*, yukarıda kaydedilen, sayfa 49, § 161, ve *Kaya/Türkiye*, 19 Şubat 1998 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları*, 1998-I, sayfa 329, § 105).

77. Etkin soruşturmalar yürütme yükümlülüğü, gerektiği durumlarda, muhtemel kötü muamele ve yaralama izlerinin, tam ve uygun bir kaydını içeren bir otopsi ve ölüm sebebi de (*ibid*) dahil olmak üzere klinik bulguların, objektif bir analizini kapsar.

78. AİHM, 7 Eylül 1992 tarihinde hazırlanan rapordan, ölümün boğulmadan kaynaklandığı bulgusunun, Cizre Cumhuriyet Savcısı ve doktorun, tam bir otopsinin gerekli olmadığı sonucuna varması için yeterli olduğunun anlaşıldığını belirtmiştir (bkz. paragraf 41). Tam bir otopsinin, ölüm nedenini doğrulayacak, ölüm zamanının tespit edilmesini ve cinayetin faillerine ilişkin delilleri sağlayacak kanıt bulma şansını artıracak olasılığını göz ardı etmişlerdir.

79. 8 Eylül 1992 tarihinde jandarmalar tarafından hazırlanan rapora göre (bkz. paragraf 43), cesedin bulunmuş olduğu bölgede kapsamlı bir araştırma yapılmamıştır. Örneğin, sözkonusu raporda, Mesut Dünder'in başka bir yerde öldürüldüğü ve cesedinin, daha sonra bulunmuş olduğu yere bırakıldığının belirtilmesine rağmen, Hükümet cesedin bulunmuş olduğu bölgenin, parmak ve tekerlek izleri için araştırılmış olduğu sonucunun çıkarılabileceği hiçbir bilgi sağlamamıştır. Ayrıca, kurbanın boğulmuş olduğu bulgusuna rağmen, soruşturma dosyasında, cesedin herhangi bir DNA kanıtı veya parmak izi taşıyıp taşımadığının doğrulanması için adli olarak incelenmiş olduğunu gösteren hiçbir delil bulunmamaktadır.

80. Yukarıda kaydedilenlerin ışığında AİHM, Cizre Cumhuriyet Savcısı ve doktor tarafından ve jandarma tarafından hazırlanan raporların, sözkonusu adam öldürmenin sorumlularının tespit edilmesine yardımcı olabilecek ipuçlarının açığa çıkarılmasını sağlayamayacağı sonucuna varmıştır.

81. AİHM, Cizre Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütülen ve jandarmaya, sözkonusu adam öldürmenin faillerinin bulunması için “gizli ve uygun” bir arama yürütmelerine (bkz. paragraflar 44 ve 47) ve başvuran ve yaşayan iki oğlundan dört ifade almalarına ilişkin direktif verilmesi ile sınırlı olan soruşturma üzerinde eleştirel açıklamalarda bulunmuştur (bkz. paragraflar 42, 53 ve 54). Adam öldürmeye ilişkin soruşturmanın, zamanaşımı süresinin bitimine kadar devam edecek olmasına rağmen Hükümet tarafından, soruşturma ile yetkili makamlarca 1999 senesinden itibaren herhangi bir işlem başlatıldığına ilişkin hiçbir doküman sunulmamıştır.

82. Jandarmalar tarafından hazırlanan proforma raporlarına ilişkin (bkz. paragraflar 46, 48, 49, 50 ve 57) AİHM – ne tür işlemler başlatıldığını belirtmemiş olduklarını gözlemleyerek –, sözkonusu raporların, herhangi bir soruşturma işleminin kanıtı olarak ele alınamayacağı sonucuna varmıştır.

83. AİHM ayrıca, Mesut Dünder’in cesedinin, Sulak Köyü civarında bulunmasına (bkz. paragraf 40) ve bir gazete, adam öldürmeye tanık olduklarını iddia eden bir grup köylü ile yapmış olduğu röportajı yayınladığı halde (bkz. paragraf 19), Sulak’taki köylülerden ifade alınmamış olduğunu gözlemlemiştir.

84. Tespit edilmiş olan ciddi boyuttaki bu eksiklikler, AİHM’nin, yerel yetkili makamların, AİHS’nin 2. maddesi uyarınca başvuranın oğlunun öldürülmesine ilişkin ne yeterli, ne etkin ne de anlamlı bir soruşturma yürüttükleri sonucuna varması için yeterlidir.

85. AİHM, sonuç olarak, usuli alan uyarınca AİHS’nin 2. maddesinin ihlal edilmiş olduğu sonucuna varmıştır.

III. AİHS’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

86. Başvuran, oğlunun ölümünü müteakip yaşadığı stres ve sıkıntı ve oğlunun öldürülmüş olduğu koşulları ortaya çıkaramamasına ilişkin olarak AİHS’nin 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğunu ileri sürmüştür.

87. Hükümet, başvuranın oğlunun Devlet yetkilileri tarafından öldürülmüş olduğu iddiasını reddetmiştir.

88. AİHS’nin 3. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

89. AİHM, Devlet yetkililerinin, başvuranın oğlunun öldürülmesinden sorumlu olduklarının tespit edilmiş olmadığını hatırlatır (bkz. paragraf 67).

90. Başvuranın, yetkili makamların sözkonusu adam öldürmeye ilişkin etkin bir soruşturma yürütmemesi sonucu, oğlunun öldürüldüğü koşulları ortaya çıkaramamasının, başvuranın kendi hususunda AİHS’nin 3. maddesinin aksi bir muamele ile eşdeğer olup olmadığı konusunun, AİHS’nin 3. maddesi uyarınca belirtilen kötü muameleyle ilişkin değil, usuli gereklere ilişkin AİHS’nin 2. maddesine dayanarak açılan davada görülen şikayetten ayrı bir şikayet içerdiği kanısındadır (bkz. *Tahsin Acar/Türkiye* [BD], no. 26307/95, § 237, 8 Nisan 2004).

91. Oğlunun öldürülmesine ilişkin soruşturmanın yetersizliği, başvuranın sıkıntı ve bunalım yaşamasına yol açmış olduğu halde AİHM, başvuranın kendisine ilişkin AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiği bulgusunu haklı gösterecek özel etkenler olduğunun tespit edilmediği kanısındadır (*ibid*, at § 239, ve orada değinilen davalar).

92. Sonuç olarak AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmemiş olduğu sonucuna varmıştır.

IV. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

93. Başvuran, AİHS'nin 6. maddesine dayanarak, oğlunun öldürülmesine ilişkin yürütülen cezai soruşturmanın yetersiz olması sonucu, teşhis edilemeyen faillere karşı hukuk davası açmak için Mahkeme'ye ulaşamadığı hususunda şikayette bulunmuştur. Ayrıca, soruşturmanın yetersiz olmasının, AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edilmesine yol açtığını ileri sürmüştür.

94. Hükümet, başvuranın iddiaları hususunda özel bir yorumda bulunmamıştır.

95. AİHM, başvuranın şikayetin, Cumhuriyet Savcısı tarafından oğlunun öldürülmesine ilişkin başlatılan soruşturmaya yöneltilmiş olduğunu ve kendisinin, hiçbir hukuk davası açma girişiminde bulunmamış olduğunu belirtmiştir.

96. AİHM, AİHS'nin 6. maddesi yerine 13. maddesi uyarınca benzer şikayetleri incelemiş olduğunu gözlemlemiş ve sözkonusu sıkıntıların, başvuranın, yetkili makamların soruşturma yürütmelerine ilişkin tutumları ile ilgili daha genel şikayetlerine bağlı olduğu sonucuna varmıştır. Özellikle AİHS'nin 2. maddesinin ihlali, kurbanın akrabalarına tazminat ödenmesi yolu ile telafi edilemeyeceği için 13. maddenin, ilgili bir madde olduğu kabul edilmiştir (bkz., *mutatis mutandis*, *Kaya*, yukarıda kaydedilen, §§ 104-105).

97. AİHM, sonuç olarak, şikayetin, AİHS'nin aşağıda kaydedilen 13. maddesi uyarınca incelenmesi gerektiği sonucuna varmıştır:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilmeye hakkına sahiptir.”

98. AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, bir iç hukuk yolunun, yerel düzeyde, yerel yasal düzende güvence altına alınma şeklinden bağımsız olarak, Sözleşme hakları ve özgürlüklerinin esaslarını icra ettiğini garanti ettiğini hatırlatır. Sonuç olarak, 13. maddenin etkisi, bir iç hukuk yolu maddesinin, Sözleşme uyarınca “savunulabilir şikayet” esasına değinmesini gerektirmek ve Sözleşmeciler Devlelerin, sözkonusu madde uyarınca, Sözleşme yükümlülüklerine uyma şekillerine ilişkin uygun bir şekilde yargılanmaları durumunda bile destek sağlamaktır. Bu yükümlülüğün, 13. madde uyarınca kapsamı, başvuranın Sözleşme’ye dayanarak sunduğu şikayetin doğasına göre değişiklik gösterir. Bununla birlikte, 13. madde tarafından öngörülen iç hukuk yolu, hukuken olduğu kadar pratikte de “etkin” olmalıdır. Özellikle, sözkonusu yolun uygulanması, nahak yere sorumlu Devlet’in yetkili makamlarının fiilleri veya ihmalleri nedeniyle engellenmemelidir (bkz. *Aksoy/Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Raporlar* 1996-VI, sayfa 2286, § 95; *Aydın/Türkiye*, 25 Eylül 1997 tarihli karar, *Raporlar* 1997-VI, sayfa 1895-96, § 103; *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 106).

99. Yaşama hakkının temel önemi göz önüne alındığında, 13. madde, uygun görüldüğü hallerde tazminatın ödenmesine ek olarak yaşamdan mahrum bırakılmadan sorumlu olan kişilerin tespisi ve cezalandırılmasını sağlayacak kapsamlı ve etkin bir soruşturmayı ve şikayet sahibinin, soruşturma prosedürüne etkin şekilde erişimini gerekli kılar (bkz. *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 107).

100. Söz konusu davada ileri sürülen delillere dayanan AİHM, başvuranın oğlunun, Devlet yetkililerince veya Devlet yetkililerinin suç ortaklığı sonucu öldürülmüş olduğunu tespit etmemiştir (bkz. yukarıda kaydedilmiş olan paragraf 67). Daha önceki davalarda karar bağlanmış olduğu gibi, söz konusu durum, şikayetin 2. madde ile bağlantılı şekilde, 13. maddenin amaçları doğrultusunda “savunulabilir” olmasını engellemez (bkz. *Boyle ve Rice/İngiltere*, 27 Nisan 1988 tarihli karar, A Serisi no. 131, sayfa 23, § 52; *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 107). Bu bağlamda, AİHM başvuranın oğlunun kanuna aykırı bir adam öldürmenin kurbanı olduğunun ihtilaflı olmadığını ve bu nedenle başvuranın, AİHS’nin 2. maddesinin ihlal edildiği hususunda “savunulabilir bir iddia”sı olduğunun göz önüne alınabileceğini gözlemlemiştir.

101. Dolayısıyla yetkililerin, başvuranın oğlunun ölümünü çevreleyen şartlara ilişkin etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen nedenlerle (bkz. 73-85. paragraflar), 2. madde ile getirilen soruşturma yürütme yükümlülüğünden daha geniş şartlar gerektiren 13. maddeye uygun bir cezai soruşturma yürütüldüğü söylenemez (bkz. yukarıda anılan *Kaya*, § 107). Dolayısıyla AİHM başvuranın, oğlunun ölümüne ilişkin etkin bir hukuk yolundan mahrum bırakıldığına ve bu nedenle, tazminat talebi de dahil, diğer hukuk yollarından yararlanmasının engellendiğine hükmeder.

102. Bu nedenle, AİHS’nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS’NİN 2., 3., 6. VE 13. MADDELERİ İLE BİRLİKTE ELE ALINDIĞINDA 14. MADDENİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

103. Başvuran, Kürt kökenli olmaları nedeniyle, kendisinin ve ölen oğlunun, AİHS’nin 2., 3., 6. ve 13. maddeleri ile birlikte ele alındığında AİHS’nin 14. maddesine aykırı bir şekilde ayrımcılığa maruz kaldıklarını iddia etmiştir. 14. madde şöyledir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

104. AİHM, AİHS’nin 2. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğine karar verdiğini not eder ve AİHS’nin 14. maddesi kapsamındaki bu şikayetleri incelemenin gerekli olmadığı kanısındadır.

VI. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

105. AİHS’nin 41. maddesi şu şekildedir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

106. Başvuran, ölen oğlunun herhangi bir geliri olmadığından maddi tazminat talebinde bulunmamıştır.

107. Manevi tazminat olarak, başvuran, kendi adına oğlunun hayat hakkı ihlal edildiği için toplam 40.000 İngiliz sterlini talep etmiştir. Ayrıca ölen oğlu adına da, oğlunun yasadışı tutuklanması, maruz kaldığı insanlık dışı muamele ve kanun dışı ölümü için de toplam 10.000 İngiliz sterlini talep etmiştir.

108. Hükümet, başvuranın manevi tazminat taleplerinin aşırı olduğu kanaatindedir. AİHM'nin başvurana tazminat ödenmesine karar vermesi halinde, ödenecek miktarın haksız zenginleşmeye neden olmaması gerektiğini belirtmiştir.

109. AİHM, yetkili makamların, AİHS'nin 2. maddesindeki usuli yükümlülüğün aksine, başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin etkili bir soruşturma yürütemediklerini yineler. Dolayısıyla, benzer davalarda kabul edilen tazminatları da dikkate alan ve eşitlik temelinde bir değerlendirme yapan AİHM, başvurana, Mesut Dünder'in mirasçıları için 10.000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Ayrıca, yetkili makamların şikayetlerini ele alma biçimi nedeniyle başvuranın yaşadığı sıkıntı ve endişenin, başvuran açısından, 13. maddeye ilişkin bir ihlal oluşturduğuna karar verilmiştir. Bu bağlamda AİHM, başvuran adına da bir tazminat verilmesi gerektiği kanısındadır. Dolayısıyla AİHM, kendisi için başvurana toplam 3.500 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme masrafları

110. Başvuran, başvurunun AİHM önüne getirilmesi amacıyla girdiği mahkeme masrafları için toplam 13.939,30 İngiliz sterlini talep etmiştir. Talebi şu kalemlerden oluşmaktadır:

- (a) İngiltere'deki avukatlarının ücretleri için 7.850 İngiliz sterlini
- (b) Türkiye'deki avukatlarının ücretleri için 1.950 İngiliz sterlini
- (c) İngiltere'deki avukatlarının telefon, posta, fotokopi, kırtasiye gibi idari masrafları için 3.264,30 İngiliz sterlini; ve son olarak,
- (d) Türkiye'deki avukatlarının telefon, posta, fotokopi, kırtasiye gibi idari masrafları için 925 İngiliz sterlini.

111. Başvuran, avukat ücretlerine ilişkin taleplerini destekleyen ayrıntılı bir masraf listesi sunmuştur.

112. Hükümet, başvuranın adli masraf ve harcamalara ilişkin taleplerinin temelsiz ve aşırı olduğunu ileri sürmüştür.

113. AİHM, başvuranın AİHS'ye dayanan taleplerini ancak kısmen ortaya koyabildiğini not eder ve AİHS'nin 41. maddesi uyarınca yalnızca mecburen ve gerçekten girilen adli masrafların tazmin edilebileceğini hatırlatır. Eldeki bilgilere dayanarak kendi

hesaplamasını yapan AİHM, başvurana, uygulanabilecek her türlü katma değer vergisi hariç, 10.000 Euro ödenmesine ve bu meblağın temsilcilerinin başvuran tarafından belirlenen İngiltere'deki hesabına İngiliz sterlinine çevrilerek yatırılmasına karar vermiştir.

C. Gecikme faizi

114. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç yüzde puanı eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU NEDENLERLE AİHM,

1. Başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin olarak AİHS'nin 2. maddesine dair kapsamlı bir ihlal olmadığına oybirliği ile;

2. Sorumlu Devlet'in yetkili makamlarının, başvuranın oğlunun ölümünü çevreleyen şartlar hakkında etkili bir soruşturma yürütememeleri nedeniyle AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine oybirliği ile;

3. AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine oybirliği ile;

4. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine oybirliği ile;

5. Bire karşı altı oyla, başvuranın AİHS'nin 14. maddesine dayanarak yaptığı şikayetin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına;

6. Oybirliği ile

(a) sorumlu Devlet'in, kararın AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde manevi tazminat olarak 10.000 Euro (onbin Euro) ve bu miktara uygulanabilecek tüm vergileri, ödeme günündeki kur üzerinden Türk lirasına dönüştürülerek oğlu Mesut Dünder'in mirasçıları için başvurana ödemesine;

(b) sorumlu Devlet'in, başvurana, aynı üç aylık süre içerisinde, kişisel, manevi tazminat olarak 3.500 Euro (üçbinbeşyüz Euro) ve bu miktara uygulanabilecek tüm vergileri, ödeme günündeki kur üzerinden Türk lirasına dönüştürerek ödemesine;

(c) sorumlu Devlet'in, başvurana, aynı üç aylık süre içerisinde, mahkeme masrafları için 10.000 Euro (onbin Euro) ve bu miktara uygulanabilecek tüm katma değer vergilerini, ödeme günündeki kur üzerinden İngiliz sterlinine dönüştürerek başvuranın temsilcilerinin başvuran tarafından belirlenen İngiltere'deki banka hesabına ödemesine;

(d) yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç yüzde puanı eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

7. başvuranın adil tazmin taleplerinin kalanının reddine oybirliği ile karar vermiştir.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. maddesi uyarınca 20 Ekim 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ
COSTA
Bölüm Sekreteri

J.-P.
Başkan

AIHS'nin 45 § 2. maddesi ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 74 § 2. maddesi uyarınca Yargıç Mularoni'nin aşağıdaki kısmi muhalefet şerhi bu karar eklenmiştir.

J.-P.C.
S.D.

YARGIÇ MULARONI'NİN KISMİ MUHALEFET ŞERHİ

Çoğunluğun aksine, ben AİHM'nin, başvuranın AİHS'nin 14. maddesine dayanarak bulunduğu şikayeti ayrıca incelemesi gerektiğine inanıyorum.

Kürt kökenli Türk vatandaşları tarafından yapılan onlarca benzer başvuruyu inceledikten ve sık sık AİHS'nin 2. ve 3. maddelerinin ihlal edildiği kararına vardıktan sonra, *Nachova ve Diğerleri/Bulgaristan* davalarına (no. 43577/98 ve 43579/98) ilişkin 6 Temmuz 2005 tarihli Büyük Daire kararının öncesinde bile böyle bir şikayeti incelememekten rahatsızlık duyuyordum. Bu karardan sonra daha fazla rahatsızlık duyuyorum. AİHM'nin *Nachova ve Diğerleri* davasında bu şikayeti incelemeye karar verirken, neden sözkonusu dava benzeri davalarda bunu gereksiz bulmayı sürdürdüğünü anlayamıyorum.

Elbette 14. maddeye dayanan şikayetin incelenmesi, sonuçta AİHM'nin 14. maddenin ihlal edildiğine karar vereceği anlamına gelmemektedir. Çoğunluğun, sorumlu Devlet'in Türkiye olması halinde, bu tür davalarda ayrımcılık yasağının önemli bir husus olmadığını düşünmeye eşdeğer gördüğüm yaklaşımına katılmam mümkün değildir.